

Läsa för livet

Till kulturutskottet

Kulturutskottet beslutade den 22 oktober 2013 att ge utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2013/14:3 Läsa för livet och de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde och över motionerna 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 4–7 och 9, 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkandena 1 och 2, 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkandena 2 och 3 samt 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Utskottet anser inte att det behövs någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena och föreslår att kulturutskottet avstyrker dem.

I yttrandet finns fem avvikande meningar (S, MP, V).

Utskottets överväganden

Bemannade skolbibliotek

Propositionen

Regeringens bedömning är att skolbiblioteken spelar en betydelsefull roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur. För att skolbibliotek på bästa sätt ska kunna fungera som en pedagogisk resurs i lärandet och bidra till att främja elevernas intresse för läsning bör skolbiblioteken enligt propositionen vara bemannade med bibliotekarier som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsfrämjande och pedagogiska arbetet.

Flera av remissinstanserna, t.ex. Skolverket, Nationella skolbiblioteksgruppen och Lärarnas riksförbund, anser att det bör införas ett lagreglerat krav på bemannade skolbibliotek. Litteraturutredningen har föreslagit att det i skolförordningen (2011:185) och i gymnasieförordningen (2010:2039) införs bestämmelser som anger att huvudmännen ska sträva efter att skolbiblioteken är bemannade med bibliotekarier som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsfrämjande och pedagogiska arbetet. Som Sveriges Kommuner och Landsting påpekar är dock paragrafer som ger uttryck för en strävan svåra att förhålla sig till.

Hur skolbibliotek bemannas är en fråga för skolans huvudmän. Regeringens bedömning är att skolbibliotekens bemanning ska kunna anordnas på olika sätt beroende på lokala förutsättningar. En liten skola på landsbygden har andra förutsättningar och andra behov än en stor skola i en större stad. Samarbetena mellan olika skolor och mellan skolor och folkbibliotek bör kunna öka. Regeringen avser därför inte att gå vidare med utredningens förslag om ändringar i skolförordningen och i gymnasieförordningen.

Litteraturutredningen har föreslagit att Skolverket får i uppdrag att utvärdera om de skolbibliotek som finns fungerar som en pedagogisk resurs, stöder elevernas lärande och främjar intresset för läsning och litteratur. Skolinspektionens roll är att kontrollera och granska skolans verksamhet för att se att den lagstiftning som gäller för skolan följs. Skolinspektionen har under 2013 initierat en fördjupad granskning av i vilken utsträckning eleverna får utveckla sitt läsande och skrivande i svenska och i andra ämnen i grundskolans tidiga årskurser. Granskningen ska bl.a. ge en bild av hur skolbibliotek används i läs- och skrivundervisningen. Mot den bakgrunden anser regeringen att det i dagsläget inte är motiverat att genomföra ytterligare utvärderingar. Regeringen avser dock att följa frågan framöver.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 6 och 7 framhåller motionärerna att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek och att skolhuvudmännen ska sträva efter att skolbiblioteken ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier. Motionärerna föreslår vidare att Kungl. biblioteket får ett uppdrag att ta fram en strategi som ska se till att inga skolhuvudmän bryter mot lagen vad gäller skolbibliotek. Mot bakgrund av Skolinspektionens ansvar för tillsynen föreslås att Skolinspektionen samverkar med Kungl. biblioteket.

I motion 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 2 anförs att det för att underlätta elevers lärande behövs personal som är specialiserad på informationshantering, urval och kritisk analys. Därför bör det enligt motionärerna i skollagen formuleras krav på att alla skolbibliotek också måste ha utbildade bibliotekarier.

I motion 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 3 föreslås ett lagstadgat krav på att varje skola ska ha ett skolbibliotek bemannat med kvalificerad personal.

Även i kommittémotion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att samtliga skolbibliotek ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier.

Utskottets ställningstagande

Skolbiblioteken är en viktig pedagogisk resurs i skolan. Därför vill utbildningsutskottet särskilt framhålla vikten av att huvudmännen säkrar tillgången till ett skolbibliotek med så många funktioner, så stora resurser och så stor tillgänglighet som möjligt. Inte minst mot bakgrund av att skolbiblioteken spelar en viktig roll för elevernas läs-, skriv- och språkutveckling, för inhämtande av kunskaper och för deras intresse för läsning och litteratur. Skolbibliotek är också ett stöd för eleverna i deras allt större behov av att kunna orientera i informationsflödet, att kunna granska och värdera information och att arbeta med problemlösning.

Enligt skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek (2 kap. 36 §). Bestämmelsen fanns inte i 1985 års skollag. Den nya bestämmelsen innebär en skyldighet för alla huvudmän för de uppräknade skolformerna att anordna sin verksamhet så att eleverna har tillgång till skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt tillgodose deras behov av material för utbildningen. Av skollagen framgår även att eleverna ska ha tillgång till böcker och andra lärvärtyg som behövs för en tidsenlig utbildning.

I skollagen finns ingen definition av begreppet skolbibliotek. Av skollagens förarbeten framgår dock att med skolbibliotek avses en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande (prop. 2009/10:165 s. 284).

Läroplanerna tar upp skolbiblioteket som en del av rektorns ansvar. Av läroplanerna för förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och fritidshemmet framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för skolans arbetsmiljö. Den ska utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel. Enligt läroplanen för gymnasieskolan har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen utformas så att eleverna, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra lärvärtyg för en tidsenlig utbildning, bl.a. bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel. Skolan har även ansvar för att gymnasieeleven kan använda bok- och bibliotekskunskap och modern teknik som ett verktyg för kunskapsökande, kommunikation, skapande och lärande.

Utbildningsutskottet har tidigare framfört uppfattningen att tillgången till skolbibliotek ska kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola (yttr. 2012/13:UbU4y). Enligt förarbetena kan en liten skola på landsbygden ha behov av att finna andra lösningar än en stor skola i en stor stad. Därför ska anordnandet av skolbibliotek kunna se olika ut utifrån skolornas eller elevernas olika behov och förutsättningar. Organiseringen av skolbiblioteksverksamhet ska vara flexibel (prop. 2009/10:165 s. 284). Utbildningsutskottet står fast vid sin tidigare bedömning och ser mot denna bakgrund inget behov av att ändra den gällande ordningen när det gäller bemanningen och verksamheten i övrigt på skolbibliotek.

När det gäller yrkandet om att Kungl. biblioteket bör få i uppdrag att ta fram en strategi för att alla skolor ska ha bemannade skolbibliotek av hög kvalitet vill utbildningsutskottet anföra följande. Kungl. biblioteket har redan genom 5 § förordningen (2008:1421) med instruktion för Kungl. biblioteket i uppdrag att ha en nationell överblick över biblioteksområdet samt främja samverkan och utveckling inom området. Utbildningsutskottet kan inte se annat än att de efterfrågade åtgärderna ryms inom det uppdrag som Kungl. biblioteket redan har.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utbildningsutskottet att kulturutskottet avstyrker motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 6 och 7, 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 2, 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 3 och 2013/14:Kr5 (V) yrkande 2.

Läsombud i förskola

Propositionen

Litteraturutredningen har föreslagit att Skolverket ska ges i uppdrag att, i samråd med folkbiblioteken och Centrum för lättläst, initiera en försöksverksamhet med läsombud i förskolorna i syfte att stärka litteraturen och läsningen i förskolan. För att barnen i förskolan ska få god tillgång till litteratur och för att komplettera den kompetens som finns i förskolan behöver folkbibliotek och förskolor samarbeta. Det finns flera exempel på regional och lokal nivå där modeller för samverkan har utvecklats. Skolverket har enligt propositionen avstyrkt förslaget om ett uppdrag i sitt remissvar. Några instanser, bl.a. Svenska barnboksinstitutet, Läsrörelsen och Länsbiblioteket Västernorrland, menar också att Centrum för lättläst inte har kompetens inriktad på förskolebarn.

Mot bakgrund av den pågående beredningen av Lättlästutredningens betänkande (SOU 2013:58) som rör framtiden för Centrum för lättläst är regeringens bedömning att det inte är lämpligt att gå vidare med utredningens förslag om en försöksverksamhet med läsombud i förskolorna. Arbetet med att stärka litteraturen och läsningen i förskolan är emellertid viktigt och bör i stället ske genom vidareutvecklad och ökad samverkan mellan förskolor och folkbibliotek, vilket ett antal remissinstanser också föreslagit, t.ex. Sveriges länsbibliotekarier och Läsrörelsen. Genom att litteratur och läsfrämjande fr.o.m. 2015 avses ingå som en del av kultursamverkansmodellen finns goda förutsättningar att vidareutveckla samverkan mellan förskolor och folkbibliotek. Även Statens kulturråd kan spela en roll i detta sammanhang genom sitt nationella ansvar för läsfrämjande insatser utanför skolan.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9 föreslår motionärerna en försöksverksamhet med läsombud i enlighet med Litteraturutredningens förslag.

Även i kommittémotion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 1 framhålls att regeringen bör återkomma med förslag om att inleda en försöksverksamhet med läsombud. Detta mot bakgrund av Litteraturutredningens bedömning att lärarnas kunskaper om litteratur, särskilt barn- och ungdomslitteratur samt litteraturdidaktiska kunskaper, behöver stärkas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis anföra att arbetet med att stärka litteraturen och läsningen i förskolan är viktigt. I likhet med regeringen anser utskottet emellertid att det mot bakgrund av bl.a. den pågående beredningen av Lättlästutredningens betänkande (SOU 2013:58) inte är lämpligt att gå vidare med Litteraturutredningens förslag om en försöksverksamhet med läsombud.

Mot den bakgrunden föreslår utbildningsutskottet att kulturutskottet avstyrker motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkande 9 och 2013/14:Kr5 (V) yrkande 1.

Fortbildningsinsatser på läs- och skrivområdet

Propositionen

Enligt 2 kap. 34 § skollagen (2010:800) är det huvudmännen som ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Statliga satsningar som syftar till att stärka lärarnas kompetens, t.ex. Lärarlyftet, Förskolelyftet och Läsa-skriva-räkna-satsningen, har samtidigt initierats. För att förbättra läsningen bland barn och unga krävs dock ytterligare insatser för att framför allt stärka lärarnas kunskap om olika metoder för läs- och skrivutveckling. Litteraturutredningen visar att lärarna ofta saknar relevanta verktyg för sin undervisning inom detta område.

Regeringen delar utredningens och flertalet remissinstansers bedömning att lärarna behöver använda sig av olika metoder för att kunna stödja elevernas läs- och skrivutveckling. I budgetpropositionen för 2014 föreslår regeringen en fortbildningsinsats för lärare i grundskolan och gymnasieskolans första år inom läs- och skrivutveckling. Satsningen föreslås pågå under 2014–2018 och beräknas omfatta drygt 300 miljoner kronor.

Skolverket har i sitt remissvar framhållit vikten av att kompetensutvecklingen har ett tydligt skolutvecklingsperspektiv och att den samordnas med det genomförande av nya läroplaner som förskolor och skolor fortfarande är inbegripna i. Regeringen delar bedömningen att de föreslagna kompetensutvecklingsinsatserna ska ligga i linje med det utvecklingsarbete som bedrivs inom skolan och förskolan.

Regeringen instämmer också i att det finns behov av kompetensutveckling för fler grupper som arbetar med läsfrämjande, däribland bibliotekarierna, vilket även ett antal remissinstanser påpekar, t.ex. Svensk biblioteks-förening, Sveriges Författarförbund och Sveriges länsbibliotekarierna. Lärarna har dock en särskild roll i att förbättra barns och ungas läsför-måga. Den föreslagna kompetensutvecklingsinsatsen är därför inriktad mot läs- och skrivområdet inom grundskolan och gymnasieskolans första år.

Motionen

I motion 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 1 välkomnas regeringens förslag om en fortbildningsinsats för lärare inom läs- och skrivområdet. Motionärerna anser dock att förslaget är otillräckligt och att fler yrkesgrupper ska få ta del av fortbildningsinsatserna. Motionärerna framhåller att läsning behövs i alla ämnen och att fortbildningen ska vara öppen för alla lärare i förskola, grundskola och gymnasium.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet konstaterar inledningsvis att de internationella studierna PISA 2009 och Pirls 2011 samstämmigt visar att svenska elevers läsförmåga har försämrats under 2000-talet. Denna bild stöds också av nationella undersökningar. Därför delar utskottet regeringens bedömning, som också kommer till uttryck i motionsyrkandet, att många lärare behöver kunskap om fler metoder för att kunna individanpassa undervisningen i större utsträckning och bättre stödja elevernas läs- och skrivutveckling. Utskottet välkomnar således den kompetensutvecklingsinsats som regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2014.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2014 att kompetensutvecklingsinsatsen innebär utbildade handledare och webbaserat stöd för olika lärarkategorier och att det kollegiala lärandet är i fokus, i likhet med satsningen Matematiklyftet. Regeringen anför vidare att satsningen i första hand bör omfatta lärare som undervisar i ämnet svenska i grundskolan och gymnasieskolans första år och att regeringen har för avsikt att ge Skolverket i uppdrag att genomföra kompetensutvecklingsinsatsen (prop. 2013/14:1, utg.omr. 16 s. 63). Utskottet menar att den inriktning för kompetensutvecklingsinsatsen som regeringen föreslår är väl avvägd och att det därför inte finns skäl för något ställningstagande från riksdagen med anledning av motionsyrkandet. Avslutningsvis vill utskottet understryka att det finns mycket starka skäl för riksdagen att noggrant följa utvecklingen när det gäller svenska elevers läs- och skrivförmåga.

Med det anförda föreslår utbildningsutskottet att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 1.

Mål för antalet lästa böcker

Propositionen

Regeringen föreslår att följande nationella mål ska gälla för politiken för litteratur- och läsfrämjande. Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Regeringen bedömer vidare att statens samlade insatser för att nå målet bl.a. bör syfta till att läsförmågan förbättras jämfört med i dag och att fler än i dag regelbundet tar del av både fack- och skönlitteratur.

Regeringen anför dessutom i propositionen att de nationella målen för litteratur- och läsförämjande syftar till att tydliggöra de nationella kulturpolitiska målen och ligger i linje med det uppdrag skolan har enligt läroplanen när det gäller elevers läs- och skrivutveckling. De nationella målen för litteratur- och läsförämjande ska vara styrande för de statliga myndigheternas arbete. De ska även inspirera och vägleda kommuner och landsting samt inspirera aktörer i det civila samhället. Regeringen anför vidare att målen inte ska begränsa det omfattande uppdrag som förskolan och skolan har utan, som Skolverket påpekar i sitt remissvar, lämna det öppet för huvudmän och skolor att själva kartlägga, analysera och formulera åtgärder utifrån lokala behov.

Motionen

I motion 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att slå fast ett lämpligt antal böcker som varje elev i grund- och gymnasieskolan ska läsa och redovisa varje år. Motionären anför vidare att det vore lämpligt att undervisningen inkluderar ett läskrav med t.ex. två skönlitterära verk per termin. För detta ändamål bör Skolverket ta fram mål om vilken mängd böcker som det är lämpligt att läsa med avseende på vilken årskurs eleven hör till.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis framhålla att skolan har en viktig roll när det gäller att nå det övergripande mål som regeringen föreslår i propositionen, dvs. att alla i Sverige, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Regeringen bedömer vidare i propositionen att statens samlade insatser för att nå det övergripande målet bl.a. ska syfta till att läsförmågan förbättras och att fler än i dag regelbundet tar del av både fack- och skönlitteratur. Även när det gäller sådana insatser anser utbildningsutskottet att skolan har en central roll.

Utskottet delar regeringens uppfattning att målen inte ska begränsa det omfattande uppdrag som förskolan och skolan har. Det är enligt utskottets mening viktigt att huvudmän och skolor själva formulerar åtgärder utifrån lokala behov. Den sortens mycket konkreta mål som föreslås i motionsyrkandet riskerar enligt utskottets bedömning att begränsa sådana möjligheter.

Utbildningsutskottet föreslår mot denna bakgrund att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 2.

Nationell biblioteksmyndighet, -strategi och -plan

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om att skapa en nationell biblioteksmyndighet eller om att ta fram en nationell biblioteksstrategi eller en nationell biblioteksplan.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 4 framhåller motionärerna att Kungl. biblioteket har ett viktigt regeringsuppdrag att vara den myndighet som ansvarar för den nationella överblicken samt främja samverkan och utveckling av biblioteken i Sverige. Motionärerna anser dock inte att detta uppdrag är tillräckligt för att möta dagens utmaningar, och därför föreslås att uppdraget förtydligas och förstärks och att Kungl. biblioteket blir en nationell biblioteksmyndighet.

I yrkande 5 föreslår motionärerna att regeringen ger Kungl. biblioteket i samarbete med Statens kulturråd i uppdrag att utarbeta en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis framhålla att inriktningen på Kungl. bibliotekets uppdrag är väl avvägt och ser inga skäl att förändra uppdraget.

Utskottet konstaterar vidare att regeringen i enlighet med vad som aviserades i den kulturpolitiska propositionen Tid för kultur (prop. 2009/10:3) har gett Kungl. biblioteket i uppdrag att ha en nationell överblick över biblioteksområdet. Enligt 5 § förordningen (2008:1421) med instruktion för Kungl. biblioteket ska myndigheten bl.a. främja samverkan och utveckling inom området, samt svara för att tillsammans med länsbiblioteken följa upp utformningen och användningen av biblioteksplatser.

Utbildningsutskottet anser att det i det uppdrag som Kungl. biblioteket redan har finns utrymme att överväga vilka mer strategiskt inriktade dokument som kan främja samverkan och utveckling inom området. Detta har utskottet också tidigare framfört (yttr. 2012/13:UbU4y). Utskottet anser således att Kungl. biblioteket redan enligt sitt nuvarande uppdrag kan bedöma om det finns behov av nationella plandokument.

Mot denna bakgrund föreslår utbildningsutskottet att kulturutskottet avstyrker kommittémotion 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 4 och 5.

Stockholm den 21 november 2013

På utbildningsutskottets vägnar

Betty Malmberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Betty Malmberg (M), Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Jan Ericson (M), Thomas Strand (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (FP), Jabar Amin (MP), Yvonne Andersson (KD), Carina Herrstedt (SD), Rossana Dinamarca (V), Michael Svensson (M), Adnan Dibrani (S) och Emil Källström (C).

Avvikande meningar

1. Bemannade skolbibliotek (S)

Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S) och Adnan Dibrani (S) anför:

Förväntningarna på den nya skollagen avseende skolbiblioteken var stora. Kungl. bibliotekets skolbiblioteksstatistik som presenterades i juni 2012 blev därför en stor besvikelse. Kartläggningen visar på en ojämlik och odemokratisk skolbibliotekssituation. Kartläggningen visar att hälften av Sveriges elever saknar tillgång till skolbibliotek, som man har lagstadgad rätt till. Dessutom visar kartläggningen att endast fyra av tio elever har tillgång till ett skolbibliotek som är bemannat minst 20 timmar i veckan. Alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek, och för att höja kvaliteten ska skolans huvudmän sträva efter att skolbiblioteken ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier. Det finns nu en lagstiftning, och det finns en undersökning som visar att lagen inte följs, vilket är en oacceptabel situation. Vi föreslår att Kungl. biblioteket får ett uppdrag att ta fram en strategi som ska se till att inga skolhuvudmän bryter mot lagen. När det gäller tillsynen av hur skolorna lever upp till kraven på skolbibliotek är detta Skolinspektionens ansvar. Här bör Skolinspektionen samverka med Kungl. biblioteket.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 6–7.

2. Bemannade skolbibliotek och fortbildningsinsatser (MP, V)

Jabar Amin (MP) och Rossana Dinamarca (V) anför:

En viktig förutsättning för att säkra en god tillgänglighet och en jämbördig kvalitativ ingång till litteratur och läsande för landets unga är att det finns bra skolbibliotek med utbildade bibliotekarier. Vi instämmer därför i Litteraturutredningens förslag att det i skolförordningen (2011:185) och i gymnasieförordningen (2010:2039) införs bestämmelser som anger att huvudmännen ska eftersträva att skolbiblioteken ska vara bemannade med bibliotekarier som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsfrämjande och pedagogiska arbetet.

I propositionen konstateras att ”flera av utvärderingarna pekar på att elever i skolor med skolbibliotek med utbildade bibliotekarier har mellan 10 och 20 procent högre resultat i standardiserade lästest än elever i skolor med sämre biblioteksresurser”. Trots det går propositionen inte vidare med Litteraturutredningens förslag.

Vi anser att skolbiblioteken är viktiga när det gäller att främja läsandet både i grundskolan och i vuxenutbildningen. Det är framför allt inte samlingen böcker som skolan har tillgång till som är avgörande utan tillgången till en skolbibliotekarie. För att underlätta elevers lärande behövs personal som är specialiserad på informationshantering, urval och kritisk analys. Därför bör regeringen återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att samtliga skolbibliotek ska vara bemannade med utbildade bibliotekarer. Genom det blir skolbiblioteken ett forum för eleverna att stärka sin läsning, och de får också möjlighet att med hjälp av bibliotekarien utveckla förmågan att förstå och analysera text, kritiskt granska innehåll och sätta in innehållet i relevanta sammanhang.

Svenska elevers kunskaper i läsförståelse har försämrats under det senaste decenniet enligt den senaste PISA-undersökningen. Nedgången är störst hos elevgrupper där många redan tidigare hade svårt för läsning. Även den internationella undersökningen Pirls (Progress in International Reading Literacy Study), som undersöker läsförmågan hos elever i årskurs 4 visar att läsförståelsen bland svenska elever försämrats. Skolinspektionen granskade under 2012 läsundervisningen i svenska för årskurs 7 t.o.m. 9. Slutsatsen av granskningen är att eleverna inte utmanas i sin läsning och att skolorna sällan följer upp läsundervisningen. Den visar även att texter från digitala medier, exempelvis bilder, film och bloggar, sällan används i undervisningen och att flera skolor saknar skolbibliotek eller har skolbibliotek som behöver utvecklas så att biblioteket blir en aktiv del i elevernas läsutveckling. Där det finns bibliotek och bibliotekarer har de stor betydelse för elevers lärande.

År 2010 granskade Skolinspektionen undervisning med fokus på läsprocessen i svenska för årskurs 4 t.o.m. 6. Slutsatsen är att skolorna saknar strategier för läsutveckling i de årskurserna. Även om lärarna är bra på att hitta elevernas olika läsnivåer organiserar de inte undervisningen efter dem.

Med anledning av ovanstående välkomnar vi förslaget om en fortbildningsinsats för lärare inom läs- och skrivområdet. Däremot ser vi förslaget som otillräckligt. Litteraturutredningen föreslog mer omfattande insatser. Flera remissinstanser har poängterat att fler behöver omfattas av insatsen, exempelvis att den behöver rikta sig till skol- respektive folkbibliotekarer för att folkbibliotek och skola ska kunna samarbeta och komplettera varandra i uppdraget läsfrämjande.

Vi anser att läsning behövs i alla ämnen, och fortbildningen ska vara öppen för alla lärare i förskola, grundskola och gymnasium. Förskollärare som ges möjlighet att ta del av kompetensutvecklingen kan fungera som de läsombud i förskolan som föreslagits. Utöver lärare har fler yrkesgrupper och professioner behov av kunskaper om läsningens betydelse och läsfrämjande. Med tanke på bibliotekens viktiga funktion bör även bibliotekarer ges möjlighet till kompetensutvecklingen för att fördjupa sin specialistkompetens inom fältet. Det utökar även möjligheterna för lärare och bibliotekarer att samarbeta och komplettera varandra.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motionerna 2013/14:Kr8 (MP) yrkandena 1 och 2 samt 2013/14:Kr5 (V) yrkande 2.

3. Läsoambud i förskolan (S, V)

Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S), Rossana Dinamarca (V) och Adnan Dibrani (S) anför:

Vi delar Litteraturutredningens bedömning att lärarnas kunskaper om litteratur, särskilt barn- och ungdomslitteratur, samt litteraturdidaktiska kunskaper behöver stärkas.

Litteraturutredningen föreslog inrättande av läsoambud, vilket många remissinstanser yrkat bifall till. Vi vill gärna se en försöksverksamhet med läsoambud i förskolorna i enlighet med Litteraturutredningens förslag.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkande 9 och 2013/14:Kr5 (V) yrkande 1.

4. Nationell biblioteksmyndighet (S, MP)

Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S), Jabar Amin (MP) och Adnan Dibrani (S) anför:

Kungl. biblioteket har ett viktigt regeringsuppdrag att vara den myndighet som ansvarar för den nationella överblicken samt främja samverkan och utveckling av biblioteken i Sverige. Men uppdraget är inte tillräckligt för att möta de utmaningar som vi ser i dag. Regeringen har inte pekat ut någon särskild myndighet som ansvarig.

Vi anser att Kungl. biblioteket bör bli den nationella biblioteksmyndigheten.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 4.

5. Nationell biblioteksstrategi och -plan (S, MP, V)

Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S), Jabar Amin (MP), Rossana Dinamarca (V) och Adnan Dibrani (S) anför:

I Unescos folkbiblioteksmanifest står: ”För att säkerställa och främja en nationell samordning och samverkan inom biblioteksområdet bör statsmakterna genom lagstiftning och biblioteksplanering fastställa en nationell bibliotekspolitik.”

Detta tycker vi är en rimlig utgångspunkt för en svensk bibliotekspolitik.

Tillgången till bibliotek minskar, läsförståelsen bland unga sjunker, klyftan i kunskap och utbildning ökar. En ytterligare utmaning är bibliotekens möjligheter att tillhandahålla de olika bokformat som användarna efterfrågar. Avsaknaden av en tydlig nationell biblioteksstrategi leder också till

resursslöseri och effektförluster. Vi vill därför att uppdraget förtydligas och förstärks. Svensk Biblioteks förening har länge påpekat bristen på samordning av erfarenheter och kunskap inom bibliotekssektorn. Föreningen har också pekat på hur de andra nordiska länderna har genomfört Unescos uppmaning att fastställa en nationell bibliotekspolitik. Där har ansvariga ministerier eller myndigheter på nationell nivå utgått från en bred samhällsanalys. Om vi ska nå målet att utveckla och förstärka kunskaps- och informationssamhället behövs biblioteken för att garantera allas rätt till fri tillgång till kunskap och information. Därmed har den nationella nivån i övriga nordiska länder också identifierat de hinder som står i vägen för att biblioteken ska vara verktyg för att sprida kunskap. Det är utmaningar som kräver ett nationellt politiskt ansvar. Inte minst visar problematiken kring utlåning av e-böcker att det behövs en kraftsamling kring dessa frågor. En nationell vision för Sveriges bibliotek går att förena med kommunalt självbestämmande. Exempel på det finns inom många andra politikområden. Alla bibliotek i Sverige behöver veta i vilket samhälle de verkar. Svensk Biblioteks förening har länge verkat för, och också visat att det finns ett starkt stöd för, en nationell biblioteksstrategi. Utöver Svensk Biblioteks förening vill även Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges universitets- och högskoleförbunds Forum för bibliotekschefer, Föreningen Sveriges länsbibliotekarier, Sacoförbundet DIK och Sveriges Författarförbund att en nationell biblioteksstrategi kommer till stånd.

Regeringen bör därför ta initiativ för att förverkliga det man kommit överens om i Unescos folkbiblioteksmanifest, en nationell biblioteksstrategi som visar alla Sveriges bibliotek vägen till ett starkare kunskaps- och informationssamhälle.

Vi anser att regeringen bör ge Kungl. biblioteket i samarbete med Statens kulturråd i uppdrag att utarbeta en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14: Kr7 (S) yrkande 5.